

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

Tuotannon tulevaisuus luodaan kannattavuuden varaan. Kaikilla ruokaketjun toimijoilla tulee olla mahdollisuus kannattavaan toimintaan, reiluus syntyy oikeudenmukaisuudesta.

Kestävä tuotanto on taloudellisesti ja toiminnallisesti kestäväällä pohjalla vasta, kun ketjun kaikilla toimijoilla on oikeus kestävydestä saatavaan arvonnaisään.

Hinnan tulee määräytyä ketjun alkupäästä, ei sanellen ylhäältä.

Strateginen tavoite 1: Arvonnaisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

Kirjaus on hyvä, mutta tarvitaan käytännön ohjaustoimia sen toteuttamiseksi/varmistamiseksi toteutuminen. Tuottajahintojen nousu edellyttää kirjauksen mukaan jalostusarvon kasvattamista - kenen kustannuksella?

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

Ruokaviennin kasvattaminen on erinomainen tavoite, mutta tavoitteena tulee olla erityisesti jalostettujen ruokatuotteiden vienti. Erikoistuotteissa, kuten herneellä Italiaan, Suomella vientimarkkinaa matalallakin jalostusasteella, monen muun tuotteen osalta arvonnaisää saataneen monin verroin jalosteena.

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

Uusia osajia saadaan alalle rajallisesti, joten ruoka-alan (koko ketju) tulee varautua rekrytoimaan Suomeen kansainvälistä työvoimaa.

Erityistä huomioita tulee kiinnittää osajien sitouttamiseen ruoka-alaan: tekijöitä tarvitaan kaikilla tasoilla, mutta ennen kaikkea huippuosajia teollisuuteen. Tuotekehitys ja pitkäjänteinen tutkimus turvaavat suomalaisten tuotteiden menekin kansainvälisesti. Osajat tulee saada pysymään siellä, missä tuotanto ja jalostus ovat. Tulevaisuuden osajat tulee saada pidettyä alalla. (Hyvä esimerkki on Raumalla alkava koulutus yhdessä Helsingin yliopiston kanssa.)

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

Suomalaisten tuotantoeläinten hyvinvointi on jo tänä päivänä erinomaisella tasolla, josta ei ole syytä tinkiä. Huomionarvoista on, että meille saa tuoda eläintuotteita huomattavasti heikomman hyvinvointitason maista - tässä kohtaa ruoka-ala ei ole reilu. Eläinten hyvinvoinnista huolehtimisen kannattavuus tulee varmistaa koko ketjulle.

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

Reilu datatalous vertaantuu mihin muuhun hyvänsä reiluun kaupan käyntiin: Tuottaja voi luovuttaa tuotantoon liittyvän lopputuloksen myös datan osalta, mutta alkuperäisen tiedon tulee säilyä tuottajan omistuksessa ja päätösvallassa.

Mikäli tuloksia lasketaan viljelijän keräämästä datasta, tulee datan pysyä tilalla ja eteenpäin annetaan vain lopputulos.

Tiedonluovutuksen tulee olla helppoa ja sen on liityttävä olennaisesti myytävään tuotteeseen/hyödykkeeseen, viljelijän omistamaa dataa ei voi sosialisoida pelkästään viranomaisten toiveesta tiedonkeruun helpottamiseksi. Datan osalta valtaa ei saa antaa yksittäisille toimijoille vaan viljelijän on voitava valita taho, jolle tietonsa antaa ja se, missä muodossa tiedon toimittaa. Ketju ei saa joutua keruun suhteen panttivangiksi.

Kaikista reiluinta on, mikäli jalostava teollisuus ja kauppa antavat osaltaan datan koko ketjun käyttöön.

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

Koko ketjun on valmistauduttava ja varauduttava ajoissa, ruokatuotanto on hajautettava riittävän moniin ja toisistaan riippumattomiin yksiköihin. Tämän hetkinen maatilarakenne toimii erinomaisesti hajautetun ruokatuotannon perustana.

Länsi-Suomen voimakas tuotantorakenne ja alueella sijaitseva teollisuus tulee nähdä niille kuuluvassa arvossa. Lähellä jalostavaa teollisuutta tulee pyrkiä tuottamaan raaka-aineet, kannattaa miettiä, miten maksimoida tukieurojen hyöty kansantaloudelle ja alueella (arvonlisä, mitä tuella saa) etenkin vähenevien resurssien aikana.

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

Hyvä kirjaus.

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

Nuorten yrittäjien tulevaisuudenuskoa luo parhaiten alan kannattavuus ja reilu tulonjako koko ketjussa.

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

Lannoite- ja ravinneomavaraisuuden turvaaminen mm. viljelykierron avulla tulee nostaa mahdollisuudeksi myös kasvintuotantotiloilla. Kotieläintuotannossa riittävä eläinainespohja turvaa geneettisen vaihtelun, jalostusaineuksen saatavuuteen on kiinnitettävä huomioita. Fossiilisista polttoaineista eroon pyrkiminen ei saa johtaa kustannusnousuun tiloilla (tai se pitää voida ohjata eteenpäin suoraan ketjussa).

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

Ruokaketjun päästölaskennassa on käytettävä Suomessa tehtyjä laskentamalleja, lisäksi laskelmissa tulee huomioida pitkä aikaväli: ravinnekuormitus voi olla jopa negatiivinen, mutta siitä huolimatta tietyissä vesistöissä on yhä rehevöitymistä.

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

Turvemaiden ilmastovaikutukset on suhteutettava kokonaisuuteen ja muistettava niiden ruuantuotantokyky eri olosuhteissa. Ennallistaminen tulee toteuttaa perustuen vapaaehtoisuuteen

ja ennen kaikkea turvemaan määritelmän tulee olla selvillä ja kiistaton. Ennallistettavien turvemaiden osalta korvausten tulee olla alueen peltohintojen mukaiset.

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

Tavoitteet ovat erinomaisia. Valtiovallan tulee huolehtia, ettei Suomeen saa tuoda tuotteita, joiden vaikutus luonnon monimuotoisuuteen on huomattavasti isompi kuin suomalaisen tuotteen (vrt. kookosrasva, palmuöljy luontojalanjälki monikymmenkertainen - aiheesta tekeillä väitöskirja Turun yliopistossa/Aino Tarkkio).

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

Vesitalouden hallinta on lähtökohta kannattavalle ja ilmastokestävälle tuotannolle. Kevätkuivuuden ja talvitulvien hallitsemiseksi tarvitaan keinoja ja kannusteita, tuotannon tulee olla kannattavaa, jotta maan vesitalouteen voidaan investoida.

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Strategiassa hyvä asia on kotimaisten raaka-aineiden maininta, ruokalautasen koostumuksesta huolimatta. Erilaiset ruokavaliot tulee voida täyttää kotimaisin raaka-ainein (kasvisvalkuaisen tuotantoon tulee suunnata kannusteita).

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

Tietämys suomalaisen ruoan tuotantoketjusta (kaikki tuotantosuunnat) tulee saada läpileikkaavaksi. Ruokatuotanto ja ruokahuoltovarmuus tulee saada kansalliseksi tahtotilaksi, jolloin mielenkiinto ketjua kohtaan kasvaa. Kaikkia tuotannonaloja tulee käsitellä neutraalisti ilman arvopohjaisia painotuksia.

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havaintoja

Ruoan verotuskäytännöt isossa ohjausroolissa.

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havaintoja

Ruoka tulee kokea arvokkaaksi hyödykkeeksi, ei alemainosten tuotteeksi. Tässä iso rooli on ruokakasvatuksella ja ymmärryksellä ruoan reitistä "pellolta pöytään": ruokaan laitettun osaamisen, työn ja ajan määrä tulee ymmärtää kaikissa yhteiskunta- ja ikäluokissa.

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havaintoja

Ruokaa tulee nauttia kunnioituksella mm. päiväkodeissa ja kouluissa, joissa kohdataan lähes kaikki kasvuikäiset.

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havaintoja lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

Kehittämistoimien lähtökohta on kannattava tuotanto. Innovointi ja teknologioiden hyödyntäminen, tutkimus ja osaamiseen panostaminen lähtevät kannattavasta ketjusta. Samoin investointeja ei voi, eikä tule, tehdä kannattamattomalle allalle.

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

Strategiassa tahtotila on kohdallaan. Pelkät sanat eivät riitä, strategian valmistumisen jälkeen tarvitaan eri tahojen sitouttamista ja euroja, jotta jalkautus onnistuu ja tulokset näkyvät alkutuottajalle asti.

Onnistunut strategia tuo lisäeuroja koko ketjuun, jolloin elinvoima Suomessa kasvaa paikallisesti, mutta myös valtakunnallisesti. Sijoitetulle eurolle saadaan tuottoa, kun se kohdistetaan oikein.

Löfstedt Terhi
MTK-Satakunta